

**جلسه نخست:** تمهیدات/ اصطلاح شناسی (کلام / فرق / نحل / اسلامی) ، تعریف علم کلام ، ، فایده، جایگاه علم کلام وجه تسمیه آن و جایگاه آن در رشته های دین پژوهی و دین شناسی؛ تمایز کلام اسلامی و فلسفه اسلامی.

**جلسه دوم:** وجه تسمیه کلام جدید و تمایز آن با کلام قدیم و فلسفه دین؛ موضوع علم کلام/ تقسیم شبهات دینی و مذهبی کلام دینی و گونه های کلام: کلام بین دین و لادینی کلام بین الادیان ، کلام بین المذاهب، کلام فی المذاهب / شبهه و مسئله / اقسام شبهات به لحاظ قلمرو ( معرفت شناختی / تاریخی / تفسیری)

**جلسه سوم:** معنای اصول دین و نحوه تمایز اصل از فرع و مصداق آن. گزارشی از منابع (برحسب قرون و منابع اصلی)

**جلسه چهارم:** تحلیل و بررسی حدیث " افتراق امت " و مفهوم سنت، آغاز تفرق و انشعاب (مهاجر/انصار - شیعه/جماعت و چالش جانشینی) گروه های ظهور کرده در بستر اسلامی و دوره های کلام اسلامی (کلام سیاسی، کلام علمی، کلام فلسفی، کلام جدید) و مراحل تطور کلام اسلامی (اصالت، رقابت، ادغام و احیاء)

**جلسه پنجم:** علل پایان ناپذیری نزاع متکلمان ادیان؛ نزاع نقل گرایی / عقل گرایی در تفکر اسلامی؛ تقسیم کلام به جلیل الکلام و دقیق الکلام

**جلسه ششم:** خوارج زمینه ها و علل شکست

**جلسه هفتم:** مرجئه

**جلسه هشتم:** معتزله (۱): تقسیمات و دوره ها و عقاید مشترک (اصول خمسه؟)

**جلسه نهم:** معتزله (۲): مهمترین معتزله و آراء کلامی آنها

**جلسه دهم:** اشاعره (۱) تقسیمات و دوره ها

**جلسه یازدهم:** اشاعره (۲) مهمترین اشاعره و آراء کلامی آنها

**جلسه دوازدهم:** کلام شیعه و فرقه ها (زیدیه، اسماعیلیه، امامیه، شیخیه) و تطورات و دوره های آن

**جلسه سیزدهم:** کلام شیعه (مدارس کلامی کوفه و قم و ری و بغداد تا خواجه و پس از آن)

**جلسه چهاردهم:** کلام معاصر اسلامی و جریان های کلامی جهان اسلام (۱)

**جلسه پانزدهم:** کلام معاصر اسلامی و جریان های کلامی جهان اسلام (۲)

#### پیشنهاد های پژوهش:

آراء خاص متکلمان معتزلی مشهور بغداد و بصره (واصل ابن عطا، عمر بن عبید، قاضی عبدالجبار، ابوهاشم جبایی) و متأخرین و نومعتزلیان (ابوزید، جابری، ارکون)

اشاعره: ابوالحسن اشعری، باقلانی، عبدالقاهر بغدادی، امام الحرمین جوینی، غزالی

شیعه: زیدیه، اسماعیلیه، امامیه و مدارس کلامی آن (کوفه، بغداد، قم، ری، جبل عامل، حله، اصفهان ..)

مکتب تفکیک و نوتفکیک و مناقشات آنها، اخباری گری، شیخیه، خوارج و داعش، امامت در زیدیه، امامت در اسماعیلیه و نقدهای غزالی بر آن، نظریه سهو النبی، سلفی گری، بنیادگرایی معاصر